СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

— УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 168. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 22-го липня, 1937. VOL. XLV. No. 168. Jersey City, N. J., Thursday, July 22, 1937. THREE CENTS

ЧУТКИ ПРО ВІДКЛИКАННЯ ПЛЯНУ РЕФОРМИ СУДУ

ВАШИНҐТОН. — У столиці кружляють уперто вістки, що президент Рузвелт постановив відступити від свого пляну реформи федерального суду.

Кажуть, що президент рішився на цей крок, порадившися з провідниками Демократичної Партії та переконавшися, що цього треба для вдержання єдности партії. Кажуть, що президент уже постановив дати в цій справі відповідну заяву цього тижня.

ПРЕЗИДЕНТ ПРИДЕРЖУЄТЬСЯ НЕВТРАЛЬНОСТИ В БОРОТЬБІ ЗА ПАРТІЙНИЙ ПРОВІД.

ВАШИНҐТОН. — Президент запросив до себе на конференцію сенатора Гарисона й сенатора Барклія, з котрих кожний хоче бути провідником Демократичної Партії на місце покійного сенатора Робинсона.

Запрошення обох сенаторів уважають загально за признаку, що президент хоче придержуватися повної невтральности в боротьбі за провід у партії більшости.

УРЯД ПРОПОНУЄ РІЛЬНИЧИЙ ЗАКОН.

ВАШИНҐТОН. — Уряд вніс через конґресмена Джовнса проєкт нового фармерського закону, що має заступити „закон фармерського достроєння" („Ей-Ей-Ей").

Президент Рузвелт дав до зрозуміння, що він уважає цей проєкт за конечно потрібний.

Проєкт продовжує далі політику консервації землі. Він намагається завести певне зрівняння цін на рільничі продукти. Заводить урядову допомогу для фармерів при продажі рільничих продуктів.

СУД ЗАБОРОНЯЄ ПІКЕТИ ЗА ЗАКРИТУ РОБІТНЮ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Суддя Ліон Бері з „Ченсері Корт" видав в одній справі судове рішення, що змагання робітників до „закритої шапи" є безправною діяльністю. На тій основі суддя заборонив виставлювати пікети для добуття „закритої шапи".

ЯЗВА ЦВІРКУНІВ.

КЕМДЕН (Ню Джерзі). — Мешканці цього міста, що живуть при вулицях Десята й Вайн, нарікають на велике число цвіркунів. Кажуть, що їх там міліони. Мовляв, вони просто виїдають людей з домів. Багато мешканців нарікають на понищення одіння, хатньої обстанови, мітел, тощо.

Міський уряд відкрив, що цвіркуни множаться на незабудованих парцелях у цій околиці, та почав спеціяльну кампанію за їх знищення.

ГЕРСТ ПУСКАЄ ҐАЗЕТУ В АРЕНДУ.

ВАШИНҐТОН. — Вилйем Рендолф Герст відпустив свою ґазету, щоденник „Вашинґтон Таймс", в аренду пані Елінорі М. Патерсон на пять літ.

Це вже другий часопис, що його пані Патерсон виарендувала. У квітні вона взяла в аренду ґазету „Геральд".

ЗАХОДИ КОЛО ВИБІЛЕННЯ ШІКАҐОВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

ШІКАҐО. — Велика лава присяжних суддів, скликана коронером, видала рішення в справі кривавої неділі в Савт Шікаґо, що поліція була оправдана вживати пальної зброї проти робітничих демонстрантів під сталевою фабрикою.

Окружний директор Комітету Промислової Орґанізації видав про це рішення публичну заяву, в котрій висміває рішення як спробу поліції вибілити себе в своїм суді.

ЗЛІНЧУВАЛИ ДВОХ МОЛОДИХ МУРИНІВ.

ТАЛАГАСІ (Флорида). — Юрба білих замаскованих людей напала на повітову вязницю, що стоїть усього 4 бльоки від стейтового капітолю, забрали з неї силою 2 молодих муринів, що там дожидали суду, обвинувачені за пробиття ножем білого поліцая, вивезли їх за місто й розстрілили.

Губернатор стейту, як звичайно в таких справах, видав гостру загрозу, що він дістане в свої руки кожного самосудця й буде його переслідувати законом, але поліція й прокураторія нічого більше в цій справі не роблять.

ВБИЛИ ЖІНКУ В ПЕРЕДОДЕНЬ ШЛЮБУ.

НЮ ЙОРК. — У вівторок, коло 6-тої години рано, знайдено в безлюдній частині „Гарлем Ривер Спідвей" на 165-тій вулиці тіло 35-літньої шпитальної послугачки, Ірми Люїзи Предієр, котра попереднього дня зрезиґнувала зо своєї роботи в шпиталі, щоб одружитися. Покликаний, лікар ствердив, що її пострілено два рази: раз у шлунок, а раз в околицю серця. Стріляли до неї з близької віддалі, бо вистріли попалили трохи одіння.

„УКРАЇНСЬКІ ВУЛИЦІ" У СТАНИСЛАВОВІ.

На останньому засіданні міської ради охрещено в Станиславові 22 нові вулиці та змінено назви 9 вулиць. Вулицю над Рудкою, бічну св. Михайла, названо вулицею Миколи Лисенка, а вулицю Піскозуба перезвано на вулицю св. Володимира Великого. З того приводу (що на 22 вулиці тільки дві охрещено українськими йменнями) „Курер Станіславовскі" підносить верес; мовляв, мешканці вул. Піскозуба „обурюються" на назву св. Володимира.

БОРОТЬБА ЗА МОРАЛЬНІСТЬ.

Боротьба за моральність у кабаретах і театрах в Англії приймає щораз гостріші форми. Недавно відбулася в цій справі конференція й рішила боротися з нагістю, грубими дотепами й т. п. в англійських театрах і кабаретах.

КОНОКРАДИ ПРИ РОБОТІ.

Фармери та ренчарі в південній Алберті скаржаться перед поліцією на язву конокрадів, що бушує на їхніх ренчах і фармах. Нападають вони в ночі на стада коней і обтинають їм гриви та хвости.

ГАСИЛИ ПОЖЕЖУ ПИВОМ.

В однім румунськім місті вибухла пожежа в броварі і швидко забракло води. Тоді протипожежна сторожа розбивала бочки з пивом та пивом зливала горіючі будинки. Між іншими вратовано стайню з 80 кіньми.

СМЕРТЬ ЧЛЕНА ПІДБІГУНОВОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ.

В Трієсті помер у 88-му році життя Яніно Яніновіч, що був членом залоги славної підбігунової експедиції Паєра, яка вирушила 1873-го р. на бігун. Хоч експедиція не осягнула тоді наміреної цілі та перебувала жахливі змагання, всеж змогла вона здобути надзвичайно цінні наукові відомості.

ВБИВ ЧОЛОВІКА ЗА СІНО НА ДОРОЗІ.

Онуфрей Мандзюк, фармер з Сондавн, Ман., погиб від пострілу через сварку зо своїм найближчим сусідом за сіно, що не вартувало навіть $10. Сусіда, Івана Клима, арештовано і тепер будуть його судити за душогубство. Сварка між сусідами вийшла за сіно на дорозі недалеко американської границі. Наскільки можна довідатися, Клим зо своїм сином скосили сіно кілька днів попередньо і лишили, щоб воно висохло. Мандзюк вийшов 23 червня і зачав сіно згортати. Клим вибіг з хати з крісом і зажадав від Мандзюка, щоб той не рухав його сіна, але Мандзюк не звертав на це уваги. Тоді Клим вистрілив і поцілив Мандзюка в ногу. Мандзюка зараз вхоплено до шпиталю у Вайті, та поки там його довезено, він умер з утрати крови.

Мандзюк був жонатий і лишив крім жінки семеро, чи восьмеро дітей. Мав 40 літ. Клим є молодший, також жонатий та має шестеро дітей.

РАДНИЙ - КОМУНІСТ У КУЛАЧНІЙ БІЙЦІ.

Перед ратушем міста Віндзор (Онтаріо) відбулася завзята бійка на кулаки між радними після словесної бійки на салі засідань. Вислідок тієї бійки: одинокий комуніст у міській раді, Реджіналд Морис, мусів зайти до лікаря полатати розтріскане вухо, підбите око, а до пральні віднести покрівавлену сорочку. Його противник, радний д-р Кровлей, вийшов із тої бійки з комуністом ціло. До бійки приглядалася ціла міська рада. Бійка тревала довго, бо аж три „равнди", або на три навороти. Мейор Віндзору, Віґл, як пристало на предсідника й мирового суддю, намагався спинити бійку своєю палинкою, але надаремно.

Причина непорозуміння лежала в тому, що радний Морис намагався дістати допомогу для двох родин, що недавно забрили до міста з Саскачевану. В часі дискусії д-р Кровлей звернув увагу Морисові, що місто дає допомогу тільки таким, що замешкали в місті один рік. Комуніст обкинув Кровлея образливими словами, що й закінчилось кулачною бійкою.

КАТАСТРОФА НА ЛІНІЇ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ДОЇЗДОВОЇ ЗАЛІЗНИЧКИ.

На лінії електричної доїздової залізнички в Моравській Остраві (ЧСР) трапилася жахлива катастрофа. З невиясненних причин, відірвався в одній хвилині ваґон залізнички й цілою силою тягару зачав завертатися з високого насипу на проїжджаючий у цій хвилині дорогою автобус, повний пасажирів. Зудар був катастрофальний. Серед стогонів і в переполосі добули зпід купи заліза мертві тіла 6 осіб. Кільканацять осіб є тяжче й легше ранених. Багато зпоміж пасажирів бачили, як збігає ваґоник і рятувалися втечею, вискакуючи крізь вікно. Кілька таких відважніших потовклися трохи на тілі.

ПОЗДИХАЛИ КОНІ ВІД ТРУТКИ ДЛЯ СКАКУНІВ.

У Консорті (Канада) здохли 5 робучих коней, а 5 інших правдоподібно теж здохнуть внаслідок лизання трутки, призначеної для скакунів (пільних коників). Згадані коні були власністю д-ра А. М. Дея. Коні знайшли в ночі трутку на подвірю, де паслися. Вони лизали ту трутку з причини її солоного смаку і небаром потруїлись.

175 ЧОЛОВІКІВ ШУКАЮТЬ МАТЕРИ В ПУЩІ.

Коли мати шістьох дітей, 46-літня Раковська, не вернулася до дому після відвідин у своєї сусідки тому вісім днів, поліція і лісові робітники, числом 175 душ, розвели пошукування її в лісах в околиці Пемброк, Онт. Околиця, де пропала без вісти жінка, є відома зо своїх диких гористих лісів, безлічі озер і річок. Коли не знайдуть згубленої в пущі, будуть гребати заливи поблизьких озер в околиці Комбермір і Вильно.

В АНҐЛІЇ ВИНАЙШЛИ НОВУ БОМБУ.

З Лондону доносять, що військові британські знавці винайшли нову, дуже сильну ґазову й запальну бомбу. Нова бомба є така сильна, що впродовж 30 секунд пережирається крізь сталеву плиту, крізь залізну стіну проти вогню і крізь три цалі в мішках зібраного піску. Перебивши сталеву оборонну плиту, а далі стіну для оборони від вогню і дійшовши на три цалі до піску в мішках, бомба експльодує і видає трійливий ґаз, проти якого дотепер іще не знайшли охоронних масок.

ТОВПА З 1,000 ОСІБ НАКИНУЛАСЯ НА ПОЛІЦАЇВ.

На постою автобусів на майдані Спасителя у Варшаві спинилася дорожка, чекаючи на курс. Тут навинувся поліцай, який велів дорожкареві відїхати. Візник зачав противитися та сильно накидатися на поліцая. Поліцай заняв місце дорожкаря й хотів відвезти його до комісаріяту. В цьому моменті зачалася бійка, бо дорожкар скинув поліцая з дорожки й зачав бити його бичем. Збіглася товпа й заняла вороже становище до поліцая. Вкінці надбіг більший відділ поліції й загрозив товпі, що вже мала коло 1,000 осіб, що буде стріляти. Щойно тоді товпа присмирніла. Арештували дорожкаря Фр. Добоша й двох аґітаторів, що підбурювали товпу, ставувши на скринях від сміття. Підчас зудару товпа пірвала поліцаям однострої й поломила ґумові палки.

ГАДДЯ ПОВИЛАЗИЛО НАВЕРХ ІЗ ЗЕМЛІ.

Внаслідок великої спеки на просторі т. зв. Кашубської Швайцарії масово появилися змиї. Над Чорним Озером один селянин натрапив на ціле гніздо змиїв, зложене з 10 штук. Під Виґодою змиї покусали хлопця Вл. Насталого. На Гельському півострові появився рідкий рід вужа — „ґневоша". Він не є їдовитий. Коло Пуцка появилися масово ящірки.

БУРЯ В ТУРЧАНЩИНІ.

Над турчанським повітом пройшла велика буря, що вчинила великі шкоди в кількох громадах. Найбільше потерпіло літнище Розточчя, де буря знищила низку будинків до того ступня, що мусіли з них усувати людей. Вода підмулила міст та зірвала гать на потоці, а також знищила купелище. Втрату в Розточчі обчисляють на 30,000 злотих.

ЗДЕРЛИ ВИВІСКУ РСУК У ЛЬВОВІ.

Підчас Зелених Свят в ночі 21. червня ц. р. невідомі справці виломили залізну вивіску Ревізійного Союзу Українських Кооператив на входовій брамі, Дому Українських Кооператив при вул. Технічній 1. Від здирання українських табльоток у львівському університеті до здирання українських вивісок — як бачимо — дорога недалека...

СОВЄТСЬКА „КОНСТИТУЦІЯ" НЕ ПЕРЕСТАЄ ПРАЦЮВАТИ

МОСКВА. — Московська „Правда" доносить, що недавно знов розстрілили в Хабаровську 24 людей, обвинувачених у шпигунстві в користь Японії та в саботажах. Всі розстріляні були вищими й нижчими урядовцями на транссибірській залізниці. Арештовано також цілу низку високих урядовців у департаменті рільництва за те, що вони, мовляв, занедбували свої обовязки. До половини цього місяця зжато ледви 14 відсотків з того збіжжя, яке було назначене у пляні, себто 3,200,000 акрів менше ніж минулого року.

ПОМЕР ВИНАХІДНИК РАДІЯ, МАРКОНІ.

РИМ. — Минулого вівтірка, в год. 3:45 рано, помер у Римі винахідник радія, італійський професор, голова королівської академії наук, Ґуліельмо Марконі. Його імя стало знане на цілий світ. 1895 року, коли люди говорили про можливість порозуміватися „через повітря" як про якусь фантастичну казку, Марконі винайшов радіові хвилі, які почав ступнево примінювати в практиці. Перші примінення його винаходу були випробувані на кораблях. Для кораблів вони зробили величезні услуги. Та Марконі ніколи не був задоволений зо своїх винаходів і все їх уліпшував. Кількадесять літ пізніше він винайшов дрібніші радіові хвилі, які змогли передавати через етер не тільки грубі знаки, але найніжніші звуки співу і музики. В передсмертних роках він працював над телевізією, себто над апаратом, що вможливлює бачення на віддаль. Марконі вмер на удар серця, маючи 63 роки. Він передчував свою смерть і коли кілька днів жінка і діти відїздили над море, він, прощаючися з ними, розплакався, відчуваючи, що їх більше не побачить. Також у часі розмови з папою, з яким його вязали дружні відносини, сказав, що прочуває, що наближається його кінець. Першим з державних мужів, що рано зложили поклін його тілу, був Мусоліні. Радіові стації цілого світу, які завдячують Марконієві своє існування, розіслали по світі цю сумну вістку.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ЖУРНАЛ ПРО УКРАЇНУ.

НЕАПОЛЬ. — В одному з найповажніших італійських журналів, що зветься „Аннали" й виходить у Неаполі заходами Високого Орієнтального Інституту, відомий український журналіст Е. Онацький помістив обширну статтю про походження назви Русь-Україна.

КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКА БОРОТЬБА.

ПІЇПІНҐ. — Між китайськими і японськими військами, що знаходяться в північному Китаю, в околицях Піїпінґу, розпочалася наново завзята боротьба. Стрілянину розпочали китайські війська. Після цього японці відповіли двогодинним бомбардуванням китайських позицій. Є поважні втрати по обох сторонах.

НА ЕСПАНСЬКОМУ ФРОНТІ.

МАДРИД. — Кілька днів тому ліві війська розпочали загальну офензиву на лінії революціонерів. Останні відступились і ліві проголосили перед світом велику перемогу. Та вже по пару днях революціонери розпочали загальний протинаступ, відзискали втрачені території й проголосили для себе велику перемогу. Мадрид знайшовся в поважному загроженні. Тепер ліві розпочали протиофензиву, здержали дальший наступ революціонерів і кажуть, що вони осягнули велику перемогу, бо революціонери хотіли їх окружити, але вони не далися. Завзята боротьба продовжується далі.

ДАЛЕКОЙДУЧІ ПЛЯНИ ІТАЛІЙЦІВ І НІМЦІВ.

ПАРИЖ. — Французький журнал „Еко де Парі", обговорюючи еспанську війну признає, що ні Франції ні Англії не йде стільки про гуманітарний бік цеї війни, скільки про те, що вразі виграної Франка скористають на тому італійці і німці. Вони здобудуть геґемонію на Середземнім морі, а навіть на центральному Атлянтику. Італія вже тепер укріпляє всі еспанські пристані над Середземним морем, що знаходяться під владою ген. Франка, а Німеччина те саме робить на Канарійських островах. Вони уставляють там тяжкі гармати та роблять з тих пристаней морські твердині.

СПРАВА АРХИЄПИСКОПА САПЄГИ ФОРМАЛЬНО ЗАКІНЧИЛАСЬ.

ВАРШАВА. — На надзвичайній сесії польського сойму рішено приняти перепрошення краківського архиєпископа Сапєги за самовільне перенесення тлінних останків Пілсудського з вавельської катедри до іншої крипти й тим формально покінчити цю справу. Кажуть, що перепрошення вислав архиєпископ на припоручення Ватикану.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc,
at 81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОХІД ПРОТИ ІМІҐРАНТІВ

Палата послів конґресу вже ухвалила й відіслала до сенату проект закону Старнеса, котрий треба признати тяжким ударом, вимірeним в іміґрантів. Якщо цей проект стане законом, то кожний федеральний урядник, що приймає робітників на роботи, буде обовязаний дивитися на те, чи кандидат на працю є американським горожанином. Переконавшися, що кандидат не має повних горожанських паперів, урядник буде примушений відкинути його аплікацію на роботу; він буде могти приняти його на роботу лише в тому випадку, як на цю роботу не буде кандидата, що має повне американське горожанство.

Цей законопроект годиться по дусі з ухваленим уже обома палатами й апробованим президентом законом про розділ негайної допомоги. Цей закон теж обмежує свободу урядників при розділі допомогових робіт. Він установляє ріжні кляси аплікантів та подає, котра кляса має першенство перед іншими. На першім місці при розділі допомогових робіт стоять ветерани світової й еспанської війни. На другім місці повні американські горожани. На третім чужинці, себто ті, що до 29-го червня 1937-го року, коли цей закон увійшов у життя, не мали ще перших горожанських паперів. Таке клясифікування вже значить стільки, що недопущення чужинців до роботи, а тут іще й додано постанову, що нелеґальних чужинців та іміґрантів без перших паперів мають не приймати на допомогові роботи, а коли вони вже на такі роботи попали, їх мають з робіт відправити.

В справі допущення на допомогові роботи та до розділу негайних допомог не лишається вже нічого до роботи, хіба добиватися признання американського горожанства, коли іміґрант його має, але йому цього не признано. Горожанські клюби можуть хіба добитися, щоб уже ухвалених і уведених у життя законів не виконувано строго за мертвою буквою закону, але за його ліберальним, свобіднішим поясненням, при якому береться під увагу огляди людяности.

Зміни цього закону добитися вже не можна. Можна це було зробити тільки тоді, коли проект іще не був ухвалений. Його ухвалення було без сумніву вислідом між іншим повної ослалости й бездільности іміґрантських клюбів. Це повинно бути лекцію для них тепер, коли в конґресі радять над другим таким законопроектом проти ненатуралізованих уповні іміґрантів. Проект Старнеса, хоч ухвалений палатою послів, усе ще не ухвалений сенатом, а хочби й був ухвалений сенатом, ще може бути заветований президентом. При відповідній активності горожанських клюбів його прихильники ще можуть здержатися з його ухваленням, а принаймні можуть його у відповідний спосіб злагодити. Як цей проект стане законом, удержання багатьох іміґрантів спаде тяґаром на їх приватних знайомих та на іміґрантські орґанізації.

О. С.

БОЛЬШЕВИЗМ У ПОВІТРІ

Кожна віра, кожна ідеольоґія тримається на своїм „святім письмі", на тих, що словом або письмом клали підвалини якоїсь віри або ідеольоґії.

Тими ідеольоґічними підвалинами большевизму були насамперед писання Леніна, а далі цілі томи дрібніших большевицьких „святих", які „розвивали", „поширювали" і взагалі „обґрунтовували" науку „майстра".

Без цих пояснювачів червоного „святого письма" большевизм давноб уже завалився, бо в них, у тих поясненнях, шукав советський громадянин відповіди на всі дражливі питання життя.

Але ось ситуація нагло змінилася! З одної сторони, вчорашні головачі СССР в одній хвилині обрнулися в післанців дїявола, що працювали на згубу щасливого „союзу" СССР і його протектора, „батька народів", Сталіна. З другої, одного по другім з тих пояснювачів виклинають большевики як зрадників і контрреволюціонерів.

Большевизм стратив голову; большевицькі громадяни не знають, кому вірити й у що вірити. Большевизм не тільки як політична система, але і як доктрина завис у повітрі.

Перед нами Інструкції Наркомосвіти СССР для головної советської видавничої централі, а в цих інструкціях спис книжок, які треба сконфіскувати, чи усунути з усіх советських бібліотек і випозичалень.

Нас тут цікавить очевидно передусім Україна. І щож ми бачимо? Не тільки Скрипник, не тільки Хвильовий, але й цілий ряд совавторів, що „вірою і правдою" служили „батюшці" Сталінові, чи взагалі большевикам, опинилися на большевицькім індексі. Вже і вони неправовірні, вже і вони непевні.

Отже знаходимо на індексі такі імена: **Антоненко-Давидович,** чинний співробітник усіх советських українських журналів („Червоний Шлях", „Життя і Революція" і т. д.); **Т. Білаш** з його твором „Спеціялізація рільничого господарства України"; **В. Юринець,** большевицько-український фільософ, який пару літ тому „демаскував" у „Більшовику України" контрреволюційний „націоналізм" Донцова; **В. Бобинський,** відомий галицький поет, теж активний большевик, що поїхав до СССР; **Божко,** знаний українсько-большевицький письменник; **В. Блакитний,** той, що, ледви чи не найперший, перейшов до большевиків, можна сказати, творець української пролетарської літератури; **Волобуєв,** знаний українсько - большевицький економіст; **О. Дорошкевич,** знаний літературний критик большевицько - український, який теж нераз воював з еміґрантськими українськими „фашистівськими" орґанами на шпальтах совпреси; **Епік,** автор українських советських дитячих оповідань; **Д. Загул, М. Ірчан, Івченко** — відомі з в і з д и українського большевицького Олімпу; **Коряк,** що був українським москвофілом, ще заки прийшли большевики в Україну, що часто „нищив" львівський „Вістник у пресі СССР; **Г. Орлівна,** бувша жінка Клима Поліщука, що десь коло 1924 р. поїхала в СССР, де зачала працювати в большевицьких українських виданнях як новелістка; **М. Рильський** (деякі, не всі твори попали на індекс), що тепер пише оди на честь Сталіна; **Ю. Тютюнник,** що написав книжку про похід 1921 р. проти Советів; на індекс попав **Антін Крушельницький,** колишній редактор большевицьких „Нових Шляхів" у Львові, що потім переїхав до СССР; його сини; В. Підмогильний, може найсильніший новеліст большевицько-український, і ціла низка інших.

Отже тепер нещасливі советські горожани не знатимуть, де шукати джерела правовірности й обґрунтування „ґенеральньої лінії" п а р т і ї. Сталін? Правда, як пишуть советські часописи, **це ґеній на** ґеніями, але всеж не може він нагло заповнити всі советські бібліотеки і випозичальні творами свого ґенія... Так, і лишаться советські горожани судном без керми і вітрил, не знаючи, де правда, де брехня, ані **що** думати, ані **як,** ані **куди** йти...

Жарт на бік, але **большевизм дійсно зависає в повітрі.** Де його політики і вожди? Розстріляні або в казематах. Де ідеольоґи? На індексі. За ким жеж іти і в що вірити? Відповіди нема.

А особливо кепсько вийшли українські підлизайки большевицької Москви. Старалися, як пси обріхувати українських „фашистів", і все лиш на те, щоб самим попасти або на індекс, або кудись іще гірше...

Не нам плакати над тим.

ЧИ ЕМАНЦИПАЦІЯ ПРИНЕСЛА ЩАСТЯ ЖІНЦІ?

Основною рисою нової доби є розвій індивідуалізму, гасло щодо свободи власного „я".

Жінка, яку цілими віками вважали істотою меншевартною, для якої єдиним тереном діяльности було хатнє господарство і піклування дітей, з тугою гляділа на свободу свого товариша життя, і заздрила.

До свого заняття вона почала ставитися як до „товкітні", якої ніхто не признає, хоч вона витрачає багато сил, і всіми способами старається вирватися з тих оков, що вяжуть її творчі сили, і якими вона моглаб заблиснути на ширшій життевій арені.

Життя, повне тихої посвяти для добра рідні, життя, без якого неможливий розвиток моральних і культурних цінностей, видалось їй тюрмою, і після довгої боротьби жінка добула собі рівноправність.

Тепер може вона кермуватися своєю долею, її індивідуальність не звязана ніякими приписами, не обовязує її тиранія звичаїв.

У всіх ділянках науки, мистецтва чи спорту доказала вона, що зможе стати нарівні з мужчиною, а навіть часом і перевищила його.

І здавалось би, що аж тепер стане жінка справді щаслива.

Та не так склалося, як думалося!

Еманципація попри позитивні вартости внесла в життя багато лиха. Еманципація відтягнула жінку від родини і накинула їй сухі обовязки бюралістики, вчительки і т. д. Жінка з самостійним заробітком набирає більше мужеських прикмет, починає сміятися з усяких приписів моралі, а вслід за тим іде вільна любов, розводи і тим подібні явища.

Таке життя денервує жінку, вона живе неприродньо і тому не може почуватися вдоволена, а тим менше щаслива.

Є жінки винятки, які, маючи спеціяльне покликання до якогось звання, віддають йому в жертву все своє життя, наприклад: жінки мистці, але таких жінок небагато.

Більшість самостійних жінок не почувається вдоволена своєю вольністю, своє заняття вважає тягаром і з тугою дивиться на щастя родинного життя. Коли жінка з хистом до самостійного прожитку закладає родину, заробітня праця поза домом дискваліфікує її як дружину, матір і господиню. У такій родині заникають її головні функції. А чому? Зараз постараємося пояснити.

Жінка як істота ніжна не може знести надто великих тягарів: обовязки родини абсорбують її сили, а коли до цього додати працю поза домом, тоді вона починає фізично підупадати. Коли вона працю поза домом ставить вище, ніж працю в родині, тоді підупадає родина. Жінка, яка кінчить вищі школи, може стати дружиною тільки в пізнішому віці, і тоді звичайно старається не мати дітей, а коли їх має, то сама не виховує їх, а віддає їх службі. Господарство теж веде наймлена сила, через те доходить часто до непорозумінь. Сьогодні нелегко знайти служниці, яким можнаб зовсім довірити виховання дітей. Через те пані дому майже завжди „поденервована", а її розїхані нерви не конче добре відбиваються на родинному житті.

Знаний англійський письменник Честертон ґльорифікує прастарий ідеал домашнього життя, яке він уважає властивим тереном експанзії жінки. Ферстер уважає жінку символом вогню, що огріває та освічує родинне вогнище й у всі ділянки життя вносить жіночу ніжність.

Коли добре призадумаємось над усіми тими проблемами, що падуть нині на родинне життя, мусимо признати, що найкращим втіленням вольности і щастя для жінки є тільки родинне життя. Ця інституція оперта на добровільному виборі, є старша ніж право і стоїть поза державою, до якої ніяка публична влада не сміє втручатися. Ніяка світова влада, ніякий уряд не може дати такого щастя жінці, яке дати може їй родина.

Тільки від волі подруг залежить, чи родина стане тереном ладу, чи безладдя. Є це ділянка, де жінка може бути дійсною володаркою, може робити досвіди, вводити зміни, заводити права.

Доки жінка не зрозуміє свого великого завдання, доти неможливе відродження нації. Доки жінка не прийде до переконання, що материнство є найвищим привілеєм, який існує на світі, а не ярмом фізичної конечности, доти вона не буде вдоволена, а тим більше щаслива.

Поняття, яке має людина про вартість свого післанництва, впливає рішуче на її поведінку. В матері, яка свідома свого великого завдання, пробуджується почуття відповідальности і вона стає святою пристанню, до якої звертаються всі члени родини; вона стає бючкою серця, без якої неможливе життя родини.

Мусимо безумовно відкинути хибний погляд, буцімто становище господині дому та матери є чимось меншевартним, ніж становище урядниці, вчительки і т. д.

Справжня мати і справжня господиня мусить мати більше знання, ніж має його жінка з вищими студіями.

Вона мусить бути універсальною спеціялністю: 1) знати біольоґію, мусить бути свідома того, що від стану її фізичного та морального здоровля залежить майбутнє життя нового покоління, 2) мусить знати гиґієну, щоб охороняти своє і своїх дітей здоровля, 3) педаґоґію, щоб виховати дітей, 4) психольоґію, щоб зрозуміти стан душі своїх дітей, 5) мати мистецькі, поетичні нахили, щоб могла влити в молоді серця любов краси, охороняти їх від низьких інстинктів, 6) мати такт і хист досконалого духового провідника, який уміє виробляти характери.

І в пізнішому житті, коли діти вже вийдуть з родинного гнізда, мусить вона пильнувати, щоб не зірвався вузол між нею і членами родини, щоб не розірвалася спільнота родинних відчувань, якої не можна заступити чимось іншим.

Збираючи те все, приходимо до висновку, що тільки родинне життя дає жінці справжнє вдоволення і щастя, але дає його тільки тоді, коли вона в подружому житті не шукає досвіду, тільки старається виповнити як слід всі обовязки, звязані з ним. — („Діло").

Яр. Мандюкова.

Василь Ткачук.

ЛІТО

(Нарис).

I.

У селі глухо... На полях рух... Пшениці розкішно вигойдувались, колоски уважненько нахиляли голівки, наче слухали, що земля каже. З долів, нивок зачинали жати: вусаті колоски схиляли вязи, шульґом падали до землі, ніби помочі-помочі! востаннє благали, але земля тільки вгиналась під мужицькими ногами.

А на синім, як скло, небі пишнилося блискуче та й пекуче сонце.

Над землею шибались ластівочки.

— Буде дощ: ластівки при землі літають.

— Здається мені, що вночі поросить.

Женці ворожили.

II.

Більшенькому, з ямочкою на борідці, дала збанок і миску з начинкою, завязану в хустці. Меншому, зі злученими бровами, дві ясенові ложки.

На її морщини й куточки уст виплила усмішка. Якби своїми рідними — тішилась унуками.

Поправляла на них, мов папір, біленькі сорочки й підкочувала поркенички.

— Ілику, вважай, щоб ти збанок не збив, щоб вас авто не переїхало, тай не задивляйтеся, де воробці літають, а пантруйте дороги. І „Слава Ісусу Христу" кожному кажіть! — більшенького вчила.

— Петрусю, ти тримайся Ілика, тай не пустуй дорогою, щоб виділи, що ви господарські діти, що порядного „дедю" маєте — меншому наказувала.

— А ти, Ілику, знаєш, де лужнище?

— Так, так! Там під панськими осиками. Я їхав туди з дедем орати.

— То йдіть уважненько, най вас Бог провадить.

III.

Йшли запорошеною дорогою, а блискуче сонце обсотувало їх нитками -промінями.

Душно... Упрівали...

В очах мигнув маленький, веселий пташок.

— Ілику, Ілику, сьо то ва птасок?

— То жовтобрушка.

— Аді, аді сіла на велбу, аді — там є дилка, там молоденькі мають бути, я йду вілдати.

—Не вільно, за такого пташка Боґ карає так, що може в нас коровка або коник здохнути.

— То скода: бо хто „моні" дасть, а до Коломиї на елмалок хто буде везти?

—А видиш...

Та й дальше торував дорогу. Його держався Петрусь.

IV.

Зза гострого скрута вискочило швидке, зелене, блискуче.

Сиґналізувало, ґуділо, вило й жбуряло хмарами пороху кудись у безвість...

—Авто, авто! Петрику, скач в окіп!

Оба скочили в глибокий.

Пошуміло попри них, а душний сопух, що його викашляла такса, боровся з пахучим, здоровим повітрям...

— Аби ті пани пелевелнулися, полохи в оці набилися, — бідкався Петрик, витираючи очка.

— То пусте! Добре, що я збанок не збив.

Вилізли на дорогу й прямували вбік темного панського лісу.

— Якби сце їхало авто, я би каменем сиби вибив.

— Не вільно, Петрику, за те кара.

— Сьо, кала?! А за то нема кали, сцьо в оці ковпотять полохами?! Ану, аби їм ковпотив у оці?...

Завважив дедя й неню.

— Плавда, сьо то насі знуть?

— Так, так!

Петрик підскочив.

— Я бізу, ти лови мене!

— Я не можу!

— Лови!

Біг... Коли побачив мотиля, вганявся за ним, ще й на поміч кликав Ілика...

V

Юрко — здоровий, як півонія — і Юрчиха сідали на стріпату межу обідати. А хлопчики на перегони в ліс.

— Гей, бахурі! В ґущу не залазьте, бо заблудите! — остерігав Юрко.

— Ні, ні! Ми лисень з клаю!

...Стали на „ленії" (під ногами пухка, мягенька, наче оксамит, травичка). Обабіч зелені, рівні смереки. Ленія в їх очах кінчилася темною крапкою.

За смереками граби й дуби листочками трясли, а березн, немов розчесаними косами, землі клонились. Ліс деклямував, а зі свого лона видихав свіжість, холод...

— Ілику, Ілику, аді цолтик, цолтик!

— Де-е?

— Аді, гозде!

Підійшов.

— Та це равлик, ану бери в руки.

— Не хоцу, я боюся!

— Дивись, він не кусає! — і клав черепашку на долоню, приспівуючи:

„Равлику, Павлику,
Вистав роги, на чотири
стоги.
Мені два, тобі два.
А панові ні один!"

— Йй, є-є лізки! — осмілився Петрусь тай брав равлика.

Потім верталися на свою нивку.

— Ненько, аді-аді, я маю лавлика!

— А він тобі показував ріжки?

— Так... А хто йому таку будоцку злобив?

— Самий собі зі слини зробив.

— Так?.. Я таксамо самий собі хату злоблю.

Зате цмокнула Юрчиха в чоло.

— Добре, добре, але йдіть гратися, не ґайте нас.

Згиналися. Напрасно жали...

А хлопячі верески й крики й радість птичок полохали й плили повітрям.

VI.

Червоне останній жмут блеску кинуло й ховалося за гострі Карпати. Комарі вже докучали...

Свобідно віддихаючи, покидали свої н и в к и. Десь співали:

„Ой, у лузі червона калина"...

— Дедику, а ви вмієте тої співанки?

— Вмію, Петрику, вмію.

— А навците мене?

— Ну, певно.

Так розмовляли на полі.

— — — — —

А до села вів їх білий рогальчик і с о л о в і ї в спів...

(Прислано до поміщення в „Свободі").

Мода.

— Що скажете на останню глупоту жіночої моди?

— Що може то вже буде остання глупота...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НЕ ПОЦІЛИВ.

Перед стейтовим судом у Ньюарку, Ню Джерзі, ставав свого часу 11-літній хлопчина, обвинуватчений за крадіж. Поліція доказала йому кілька випадків крадіжу; але при допитах суддя переконався, що має до діла з людиною, котра є жертвою непереможної склонности красти. Хлопчину віддано в опіку пробаційних урядників, які мали за тим дивитися, щоб він не поповняв нових крадіжів і щоб з нахилу до крадіжу вилікувався.

Урядники порадили хлопчині ходити що дня до Ньюарського Музею, щоб „піддатися під вплив культурних річей, там виставлених". Хлопчина послухав і піддався під вплив культурних річей, там виставлених, і цей вплив був такий великий, що за якийсь час з музею пропали деякі культурні річи: одна вартости $10,000, друга вартости $15,000. Поліція догадалася, хто знає про ці річи. Хлопчина справді признався, що він їх забрав і сховав на якійсь пустій площі, під якимось жіночим капелюхом. Поліція знайшла пусту площу, знайшла й жіночий капелюх, але під капелюхом не було крадених з музею річей.

Кому лекція буде, то буде, але пробаційні урядники чейже тепер довідаються, що штука ще не покривається з культурою та що культури людина не набирається, приглядаючися творам штуки.

ПО ДИТЯЧОМУ.

Джан Стейт, 9-літній джерзісітський хлопчина, поглядаючи на 80 стіп високе дерево, що стоїть недалеко дому, в котрім він живе, забаг вилізти на нього. Він чував, що це найвище дерево в місті й він був певний, що вилізти на нього мусить бути великою пригодою в життю всякого чоловіка. Почав він лізти на дерево. Яких 25 стіп від землі він поглянув униз і стратив запал до дальшого лаження. Присів на гиляці, подивився ще раз униз і заревів на всю вулицю.

Почули його плач прохожі й дали знати на поліцію. Прийшла поліція, дістала драбину, приставила до дерева, зняла хлопця й відвела його додому.

Звичайна дитяча пригода. Одначе як цей хлопчина подібний до деяких дозрілих людей, чи пак, як подібні деякі дозрілі люди до цього хлопця. Скільки то людей розводяться з своїми подругами, а потім знову до них вертаються. Скільки то жінок беруть своїх чоловіків до арешту, а потім ідуть їх викуповувати. Скільки то людей виступають з одної церкви, організують другу, а потім покидають її і вертаються до старої. Скільки людей ухвалюють резолюції, а потім проти них самі виступають.

ДЕХТО ЛЮБИТЬ РОЗГОЛОС, ДЕХТО МАЄ ЙОГО ДОСИТЬ.

Доносить кореспондент „Таймсу" з Ґлен Ков, на Лонґ Айленді, що відомий американський банкир Дж. П. Морґан виїхав своєю яхтою „Корсер" на 4-місячну подорож по морю.

Банкир був здивований, коли побачив ґазетярів, що прийшли подивитися, як він виїздить. Неприємно здивований, бо він, видно, має вже досить ґазетного розголосу. Колиж до того один з ґазетярів виняв фотоґрафічний апарат, щоб зняти з банкира фотоґрафію, банкирові було вже цього забагато. Він казав їм забратися геть і загрозив, що як зараз не забеpуться, то він каже на них пустити воду з кишки, що в Америці значить стільки, що в нас у краю загрозити чоловікові: „Я на тебе натровлю своїх собак!"

Ґазетярі забралися, бо, видно, не хотіли купатись, але на другий день у „Таймсі" була новинка не лише про виїзд, але й про іритацію банкира, що не хотів мати розголосу для свого виїзду.

Ф. Гай-Гаєвський.

НЕБЕЗПЕКА ВІД СОНЯШНИХ КУПЕЛІВ

В літі часто люди, особливо жінки, захоплюються соняшними купелями, бажаючи дістати темну шкіру. Але це захоплення, коли переходить межі, веде до поважної небезпеки, викликує недуги, а деколи навіть спричиняє смертельні наслідки. Через те лікарі вважають за свій обовязок подавати поради, коли, в якій мірі та як можна вживати соняшних купелів.

Соняшні купелі для шкіри добрі, коли їх брати поступнево і в короткому часі. Тимто лікарі радять, не виставляти ніколи на початку шкіри під соняшне проміння (безпосередньо) більше, ніж на ¼ години, й лише потрохи, щораз продовжувати час пробування під сонцем до 1½ години найбільше. Притому вони радять передтим тіло змастити добре міґдаловим олієм і кремом, який у собі має дуже багато товщу. Намастивши шкіру, треба товщі добре втерти в шкіру. З соняшних купелів найнебезпечніші для шкіри — купелі в горах, найменше — в полі.

Ультрафіялкове (позафіялкове) проміння, що є в соняшному світлі, дуже корисно впливає на людське тіло; але коли не знати тут міри, то воно дуже й дуже шкідливе: спалює шкіру до пухирів, страшенно підносить гарячку аж до хоробливого стану здоровля, викликає безсоння, недуги шлунка, кишок, а то й нирок, спричинює гостре недокрівя.

Часто від довгого пробування на сонці, особливо з непокритою головою, люди дістають т. зв. соняшні удари, які дуже часто закінчуються смертними випадками. Є немала небезпека від соняшних купелів для людей, що нездужали на туберкульозу (сухоти), чи ще й досі мають її в незалікованому стані, а саме — недуга відновляється, збільшається, нераз доходить до вибуху крови. Між іншим рідина, що збирається під пухирями, складається з отруйливих білкових речовин і часто викликає затруїння нирок. Чрез те слід дуже обережно випустити з пухирів рідину (тут важна чистота!) й намастити опалені місця окремими товщами.

Коли опал шкіри поважний і викликав піднесення гарячки, лікарі радять лягти до ліжка, додержувати дієту, а на опалені місця класти охолодливі оклади й масти. А білявим, із ніжною шкірою, що не загорює, алеж дуже чутка на соняшне проміння, лікарі радять не вживати соняшних купелів.

Соняшні купелі слід почнати брати спершу вранці (від год. 10 й не пізніше 11½ год. дополудня) й пополудні вже тоді, коли соняшне проміння паде скісно (в 5—7 год. зполудня).

Треба ще додати, що всі креми (доброї якости!) дорогі, і їх можна зовсім добре заступити міґдаловим олієм та звичайним товщевим нічним кремом.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим подаємо до відома членам Тов. „Дністер", відділу 361 У. Н. Союзу в Ню Йорку, що лікар Тов. Дністер, д-р Юрій Андрейко, виїхав на два тижні з Ню Йорку, а його місце заступає д-р Сендор Рут під ч. 217 Іст 17-та вулиця в Ню Йорку. Члени Товариства „Дністер", котрі потребували лікарської опіки втім часі, зволять зголоситись на повищу адресу.

Михайло Боднар, секр. від. 361.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

МІЛВОКІ, ВІС.

Виступ української дитини.

Місцева американська преса 14. липня ц. р. писала: „Десять тисяч видців на пописах національних танків і пісень, що відбуваються два вечорі під назвою „Гарвест Фестівал" на Сіферм Ґравнд, Мілвокі, Віс". А опісля було додатково подано, що ще третій раз будуть виступати дружини танців ріжних народностей міста Мілвокі. Отож я пішов з радістю подивитися на ці виступи, бо на проґрамі було подано, що виступлять також українці.

Наперед виступили дві інші національности, а потім через меґафон заявлено, що виступатиме українська ґрупа. Мені приємно забилося серце в надії, що ось виступить велика українська ґрупа, що задемонструє перед багатотисячною товпою нашу культуру. Думав я, що виступить ціла ґрупа українських танцюристів, бо нераз читав я, що мілвоцькі танцюристи пописувалися на міжнародніх виступах. Та, на превеликий жаль, я скоро побачив, що цілу українську ґрупу творила лиш одна маленька дівчина, Марійка Трачук Щоправда, ця маленька дівчинка, яку я сам особисто знаю, та знаю також її родичів, танцює дуже гарно. Вона виступала вже з великим успіхом кільканацять разів. Можна ось тут сказати, що слава такій гарній дитині та її родичам, що навчили її любити українські національні свята, а також Форт Джулай. Всетаки треба сказати, чи запитатись: де решта української молоді, українських танцюристів? Колись була у нас школа танців, родичі платили гроші за вивчення своїх дітей національних танців, а тепер це все малоб піти намарно? Чиж то не стид, що на таке велике число наших українців у Мілвокі, а що більше, на таке велике число українських танцюристів, що вміють танцювати, виступила тільки одна-однісінька дівчина? Танцюристів чужих ґруп нараховувано на 500 людей.

Памятайте за свою народність, молоді українські танцюристи. Не обминайте таких пописів, як ось цей останній. Ідім між чужинців і показуймо їм скарби своєї культури. А ви, батьки, напоминайте своїх дітей, щоб вони знали, з якої народности походять.

Н. К.

Батько: — Мій синок не має ще року, а вже говорить: „тато".

— Е, таке мале не знає ще, що воно говорить...

ПОЖИВА ДЛЯ ВБОГИХ РОДИН

Тисячі вбогих родин споживають харчі завдяки городничому і консервовому проектові Адміністрації Поступу Праці.

Цієї весни поверх 4,000 робітників WPA були призначені до продукції, пакування і консервування ярин для безплатної роздачі як допомогові давки у сімнацятьох стейтах.

Признання за ці проекти належиться в першу черґу громадським урядовцям, не тільки задля продукції поживи, але теж за допомогову працю, яку віддано людям, нездібним до іншої роботи.

Зле годовані шкільні діти теж користають із того. Споживчі артикули на горячі обіди, які приготовляє їм шкільний харчевий проект WPA, у багатьох округах постачають городники і консерваційники WPA.

Зерно для городів приходить з ріжних джерел: від допомогових бюр, і громадських установ, котрі започаткували проекти, а навіть від приватних осіб.

Заряд WPA веде двородні городничі проекти. Один наймає допомогових робітників для продукції ярин, з котрих деякі роздають негайно потребуючим родинам, коли інші консервують і відкладають для роздачі наступної осени та зими. Другого роду проект займається тільки наглядом. Городи обробляють члени родин, управлені до допомоги через відповідальні громадські добродійні установи. Вся пожива, випродукувана на цім другого роду проекті, належить тим, котрі працювали в городах.

Комісія допомоги безробітним в Індіяні заснувала городничий і харчово-консервовий проект обох згаданих родів, котрі з нормального врожаю дадуть засобів багатьом тисячам родин цього сезону. 1936 року вони випродукували поживи вартости $2,400,000. Поверх 90 тисяч поодиноких допомогових городів, вартости по $25 кожний, процвитали на 11,250 акрах землі у 92 повітах стейту. Приблизно 2,000 кварт ярин законсервовано з тих городів. В додатку до поодиноких городів, оброблюваних родинами на допомозі, завідателі двацять трьох повітів Індіяни завели загальний город з 700 акрів землі.

Обчислено, що існуючі городи у дільницях міста Ню Йорку, а саме у Бруклині, Квінсі, Бронксі та Ричмонді, достарчать свіжих ярин цього літа й осени пятнацятьсот родинам.

Савт Каролайна має один з найбільших городничих і консервових проектів. Там роблять приготування для продукції поживи до вжитку наступної зими на проектах горячих шкільних обідів. Стейтові городи видали останнього року 88,601 слоїв консервованих овочів та ярин і майже дві тисячі бушлів сухих.

Завдяки городничому і консервовому проектові WPA у стейті Вашинґтон індійське племя, зване „моклешути", не терпіло злиднів минулого року. Під зарядом WPA члени того племени обробили на своїх резервaціях город, котрий видав обильні плоди. Проект приніс не тільки достаточну скількість поживи, але теж морально господарську працю та вказав, що індіяни можуть стати зовсім незалежними людьми.

Минулої осени ці індіяни відновили старинне святкування жнив „моклешута", або святочний звичай, званий „патледж". 36 років не святкували того свята з браку засівів та жнив. Тисячі родин ріжного типу мали причину святкувати свято минулого року та будуть це повторяти цього року, а це завдяки городничим і консервовим проектам WPA.

Під пантофлем.

Чоловік вертається веселий до дому і каже до жінки, яка держить його під пантофлем:

— Будь весела, я виграв десять тисяч на льотерії!

Жінка на це гостро:

— Це мене не цікавить. Я хочу лише знати, відки ти взяв гроші на льос!?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ В АМЕРИЦІ.

Коли хтось у будуности буде писати історію жіночого руху в Америці, то прийдеться йому доволі тяжко виконати це завдання. Кажучи правду, наш жіночий рух в Америці ніби якийсь є, а конкретно беручи, нема його. Якісь неясні, нескристалізовані погляди нашого загалу в Америці кажуть нам, жінкам, поважно призадуматись над нашою будучою працею.

В біжучому році відбулися два жіночі зїзди. Перший, „Союзу Українок Америки" в травні, в місті Філядельфія, другий, Українського Червоного Хреста О. Д. В. У. в Ню Гейвен, Конн. Я, що мала нагоду кинути оком на загальну цілість цих обох зїздів, скажу отверто і безсторонно, що оба вони не дописали. Хто говорить чи пише, як звичайно, що зїзд, всеодно котрий, випав „дуже гарно" і т. п., цей або не бере справи поважно, або не хоче собі нікого особисто зразити, мовляв: ліпше похвалити, ніж критикувати. Такий погляд у самій засаді мильний і чим скоріше скажемо собі правду в очі, тим ліпше буде для нас.

Поперше, наше жіноцтво не може твердити, що ми всі в Америці маємо однакову освіту і тимсамим кожна з нас може виконувати кожну працю. Навпаки, в нас є дуже обмежена скількість жінок з освітою, а й ці від ґромадянської праці відсунені, чи відсунулись. Усі народи, коли вони керуються добром загалу, запрягають до ґромадянської праці всі найкращі під кожним оглядом сили. Таксамо наші жінки, всеодно чи з Союзу Українок, чи з Червоного Хреста, коли керуються добром загалу, повинні втягнути до праці в кожній місцевості якнайбільше освічених жінок, без огляду на те, чи вони нам особисто милі, чи ні. Якщо цього не зробимо, і то негайно, то памятаймо, жінки, що наш жіночий рух в Америці замісць кріпшати, буде слабнути і звужати свій обсяг ділання. Не дурім себе, що ми просвічені, тому, що ми в Америці, бо і в Америці можуть бути, і навіть є, аналфабети. Ці шовкові сукні і футряні ковти, які носимо, то ще замало, щоб ми казали: ми всі маємо однакову освіту, ми всі однаково просвічені.

Що воно так не є, хай послужить ось такий приклад: Коли підчас зїзду Союзу Українок в Філядельфії деякі жінки робили пропаганду, щоб жіноцтво С. У. А. передплатило „Жінку", орган Союзу Українок у Львові, то тоді почулися протести: Не можемо, бо багато з нас не вміють читати. Ось так виглядає наша правда і ми мусимо заглянути цій правді в очі. Не шовкові сукні, ані футра чи діямантові перстені роблять нас освіченими, але праця над собою, взагалі, книжка, преса дає нам освіту і знання.

Щоб скріпити українську жінку в Америці, пригадати їй її завдання супроти загалу в теперішню пору, щоб прямо змусити наш загал, особливо пол мужеський, поставитися серіозніще до жіночої праці в Америці, управа Українського Червоного Хреста О. Д. В. У. влаштовує „День Української Жінки в Америці". Замітне воно буде цим, що свято це буде першим цього роду святом, а подруге, що програма його буде виконана виключно жіночими силами.

Дохід з того жіночого свята буде започаткуванням фонду на санаторію для наших політичних вигнанців, які опинились без усяких засобів поза межами рідної землі. І власне ця, така велика ціль цього свята дає нам запоруку, що наш загал поставиться до неї прихильно і дасть нам як моральну так і матеріяльну підтримку у нашім ділі. Помагаючи політичним вязням чи політичним вигнанцям, даємо доказ, що шануємо наших борців за волю. Нарід, який шанує і піддержує своїх борців за краще завтра, тимсамим стає і сам борцем.

Марія Демидчук.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні і піврічні збори відбудуться в неділю, 25 липня, зараз по Службі Божій, де звичайно. На ці збори повинні всі члени явитися і вислухати звіту урядників і контр. комісії за 6 місяців. Підприємчий комітет також має дуже важні справи до вирішення. Напоминаємо довгуючих членів, що надальше не посилатимемо за них розмету. За Уряд — Гр. Сайкевич, предс.; Т. Мороз, кас.; П. Саламоха, секр.

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

ОТСИМ АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ" ПОВІДОМЛЯЄ УСІХ ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬ У „СВОБОДІ" РІЖНІ СВОЇ ІМПРЕЗИ, ЩО „СВОБОДА" НЕ МОЖЕ ПОМІЩУВАТИ В ОГОЛОШЕННЯХ НІЯКОЇ ЗГАДКИ ПРО ЯКІНЕБУДЬ „ВИГРАВКИ", БО ЦЕ ПРОТИЗАКОННЕ.

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ".

МІСТО ЗОЛОТИХ ПАЛАТ І ПАГОД

Серед великих осередків світу, які мандрівникові варт відвідати, Пііпінґ (давніше Пекінґ), давня столиця Китаю, займає виїмкове становище завдяки екзотичній красі, в якій відзеркалюється тисячлітня історія Китаю.

Образ сучасної Азії.

Пііпінґ розложився на перехресті шляхів, що ведуть із пустині Ґобі на далеких монгольських степів до врожайних низин Жовтої і Синьої Ріки. Населення Пііпінґу сиділо там від віків і займалося хліборобством. Мало високу культуру. На півночі простягається т. зв. татарське місто, відділене муром від властивого Пііпінґу. Туди з півдня на північ веде головна дорога, якою ще й нині, як і тому тисячі літ, переходять торговельні каравани. Тут є головні міські ворота Чієн-Мен, що з татарського міста ведуть до китайського осередка.

І вистане побути кілька годин коло тих воріт, щоб уявити собі найхарактеристичніший образ сучасної Азії. Тут ще й сьогодні, як у давніх, дуже давніх століттях, побачите найріжнородніші типи, метких китайців півдня, та повільних барнистих, смаглявих представників Монголії. Найдавніша минувшина і найбільше сьогоднішня сучасність.

Мішанина рас і релігій.

Попри малі візки, запряжені в осли, на яких китайські селяни від найдавніших століть перевозили свій дорібок, люксусове авто американського туриста, що для розривки скитаєтсья далекими шляхами Сходу — верблюжі каравани, які за двацять днів проходять дорогу від пустині Ґобі до Пііпінґу, та пишний новочасний автобус. Він, колиб були добрі дороги, міг би до кількох днів переїхати цей простір. Та що таких доріг нема, перевозить лише цікавих туристів до віддаленої від Пііпінґу кілька годин кінної дороги соняшньої палати за неповної пів години.

Тут сходятьхся бідні, страшно використовувані кулі, й американські та китайські міліонери з Шанґаю, які свої скарби зложили в сейфах китайських, американських чи европейських банків.

Туди, воротами Чієн-Мен пересуваються що дня жадні вражінь американки, все всміхнені японці, поважні, із фанатично-палкими очами тибетанські, буддійські й інші духовники, словом: мішанина рас і релігій, ріжномовна, що вічно кудись пливе, отвертим шляхом, а живе, наче поза межами часу і простору.

Від Джінґісхана до републики.

Таким людським муравлищем був Пііпінґ за Джінґісхана, якого орди нищили призбирані віковою працею багатства, такий самий є і републиканський Пііпінґ. Китайці показують у головній пагоді, на престолі небес, камінь, на якому у великі свята сідав цісар. Тут є осередок світу, кажуть вони гордо. Та осередком земної кулі можнаб радше назвати ворота Чієн-Мен, де далека минувшина сходяться щодня, що години майже із сучасністю.

Пііпінґ це напевно одно з найліпше розпланованих міст у світі. Його вулиці ведуть просто в чотирьох головних напрямах, зі сходу на захід і з півдня на північ. Кулі, що тягне легку рікшу (візок на двох колесах), якою, щоправда, чужинний турист щораз рідше їде, коли його спитати про напрям, відповідає: „Тепер мусимо їхати на південь, а потім скрутимо на схід". Заблукатися в Пііпінґу майже неможливо, хоч у ньому так багато вулиць і хоч простором це одно з найбільших міст у світі.

Розложення міст дуже просте. На півнін простягається татарська дільниця, на південь китайська. Між одною і другою є заборонене місто пустих нині цісарських палат із позолочуваними дахами та стрілистих, струнких пагод (святинь).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ.

З іменин на Рідну Школу.

Громадянин Петро Козак справляв іменини в день свого покровителя Петра. Хоч не було багато гостей, то забава була приємна і гості не забули за Рідний Край. На заклик гром. С. Чопика вони зібрали $5 на Рідну Школу. Зложили по $1: П. і М. Козак, С. і А. Чопик, В. і М. Горін, И. і К. Панас, С. і Т. Патен. Гроші вислано через „Обєднання".

Старий Артемко Сус тяжко захорів. Він уже вдовець. Приїхала до нього з третього села сестра.

— А твій чоловік не приїхав із тобою? — питається Артемко.

— Хотів приїхати, та що це тепер жнива, то ми собі так уложили, що він приїде щойно на похорон.

ЛЮДИ НЕ ДАЛИ СОБІ РАДИ — МАЛЕНЬКІ КОМАШКИ ПЕРЕМОГЛИ

Австралія, це частина світу, яку навіщують язви, невідомі деінде. Австралійське підсоння перемінює у страшних шкідників такі невинні звірята, як крілик, горобець і шпак. І хоч боротьба проти них іде вже десятки літ при помочі всяких новітніх засобів, то невідомо, чи вона скінчиться перемогою людини. Лис, якого спровадили до Австралії для винищення крілинів, став грізним хижаком: річно падуть його жертвою тисячі молодих ягнят.

Також при вводженню заграничних ростин в Австралії треба бути дуже обережним.

Колись забажалося якомусь австралійському фармерові засадити в городці відрізок кактуса, зв. опунція вульґаріс. Кажуть, що він зробив це, щоб на кактусі плекати кошенілю (комаху), з якої перед винаходом аніліни, робили червону фарбу. Інші кажуть, що фармер засадив той кактус, щоб мати добрий корм для худоби. Бо справді худоба їсть цей кактус дуже радо. До двацять літ цей кактус розмножився на 700 миль від Нової Південної Валії до Квінсленду, а звідтам уже запанував із своїми колючками так, що годі було його винищити.

Та здається, що справжнім спричинником тієї кактусової язви був фармер, який довкола городу засадив був живопліт із кактусів. Любив такий живопліт, а також мав із нього і тую користь, що кури не могли дістатися тепер до городу, бо живопліт був дуже густий. Та живопліт не лише ставав чимраз густіший, але й ширший, ого вже було фармерові забагато: він пообрубував живопліт, зібрав це на віз і вивіз у провалля. Та не довго прийшлося йому вже жити на фармі. Кактус розрісся із провалля тисячами віднор і прогнав фармера!

За двацять літ заріс кактус у Квінсленді величезний простір, коло 8 тисяч квадратних миль. Цілі села душилися під непролазним кактусовим панциром. Фармери втікали, бо щоб винищити кактуси, то ця праця коштувала би більше, ніж варта була ця земля. Не було засобів, щоб винищити таку гущу. А кожний знав, що заробив би міліони, колиб винайшов такий спосіб. Загрожувала небезпека, що всю Австралію заростуть кактуси. Та цікаве було, що ця ростина не є така небезпечна в Мексику і в південній Африці. Мурини з племени Банту варять із такого кактуса сироп, що є знаменитим ліком проти кашлю. Та в Австралії кактус перемінився у справжне нещастя...

Вкінці австралійський уряд вислав комісію до Середущої Америки, щоб там шукати природнього ворога кактусів. Комісія привезла чотири маленькі сотворіння, які мали доказати того, чого не вспіла зробити людина: червчу (кошеніля), хрущика, павучка та гусільницю.

Плекали ті звірятка та їх потомство роками якнайдбайливіше. Клали їх на всякі ростини, аж вкінці переконалися, що вони можуть жити лише на кактусах.

Хрущик (хелідінва) маленька, зеленава комашка, був іще успішніший. Він висисав сік із листків. Павучок, малесенька, червона точка, якого голим оком ледви можна зоприміти, віддався у пуплїхи кактуса й вони відпадали. Та без гусільниці, або моля, в якого перемінюється ця гусільниця, булоб таки не вдалося винищити кактусів. Хтось піддав думку, щоб того метелика вставити у герб Австралії.

Життя цеї гусільниці майже таке саме як шовківниці. Із цим незамітним сірим молем, який у Мексику розмножується лише весною та осінню, трапилося в Австралії подібне, як із кріликом, горобцем і шпаком. Множилися цілий рік. Міль зносив ячечка у формі двох паличок загрубшки та завдовжки маленької толки. В кожній паличці було 40—50 яєчок. До двох-трьох тижнів виколювалися з яєчок маленькі гусільниці, які відались у листя кактуса. Цілими тижнями віддалися так скрізь у кактусі, аж вкінці нічого з нього не осталося. Цей міль в Австралії так страшно розмножується, що там не булоб уже ні одного зеленого листка, колиб гусільниця крім кактуса, їла ще інші ростини.

Так падали цілі кактусові ліси, наче внаслідок якоїсь чародійної сили, попідгризувані цими комахами. Зломили владу кактусових нетрів, якими подекуди вже годі було продістатися. Що не змогли зробити люди всякими способами впродовж кількадесятьох літ, вдалося це тим малесеньким сотворінням до кількох літ.

Тому зовсім зрозуміле, що село, яке заросло було таким кактусовим лісом, а в останній хвилині врятувалося завдяки гусільниці, побудувало в честь тієї гусільниці громадську галю, звану кактоблятіс, від наукової назви цієї комахи, яку в Австралії сьогодні знає кожна дитина.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(69)

Пако схопив свого кинджала з наміром пробити Тарзана. Але Тарзан, який урятувався від ягуара, хоч висів коміть головою на шнурі, вважав Пака, потовченого до пня дерева, зовсім нешкідливим. Він бачив, як Пако стискав кинджала та як пробував піднятися з землі. Тарзан підійшов до нього і гостро запитав: „Чому ти хочеш убити мене? Хто наняв тебе?"

Пакові виступив на чоло піт. То цей чоловік не тільки вміє знаменито поборювати всі небезпеки та зводити голіруч боротьбу з ягуаром, але він ще вміє читати чужі гадки. Увесь тремтючи, він відповів: „Я не хочу тебе вбивати, але він наказав мені, що коли тебе не вбю, то сам утрачу життя. Він пішов попереду нас, розсилаючи своїх людей на два шляхи".

„Як цей чоловік виглядає?" — запитав знову Тарзан. „Він є дуже низький і грубий", брехав Пако, якому ще раз захотілося цього шляхотного чоловіка обманути. Тарзан не хотів мститися на Пакові. Він глянув іще раз на нього і пішов шляхом, який той йому вказав. За ним Пако ще раз закликав: „А той чоловік має великий знак від рани над правим оком".

Коли Тарзан відійшов, Пако злобно засміявся. „Який він дурень, той Тарзан", подумав він собі. А по хвилі фільософічної надуми додав: „Так, так, людина, що так легко вірить іншим, не може жити на цім світі. Вона повинна відійти собі на другий світ. Цей світ, це наш світ". Шлях, по якому направив Пако Тарзана, провадив до одного жорстокого індіянського племени.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ